

**ДЕВОЙКА, КОЛКОТО
ВРЕТЕНО
КОМСКА ПРИКАЗКА
[ПРЕРАЗКАЗАЛ НИКОЛАЙ
ТОДОРОВ]**

chitanka.info

Живели си някога стоворно дядо, баба и щерка. Щерката пораснала мома за женене, а на бой останала колкото вретено. Макар такава малка, тя била умна и паметлива, весела и работлива. Затова старците я обичали. Не се харесвало това на йома — злата вещица. Тя дошла в колибата и рекла:

— Имате си щерка, колкото вретено на бой. Аз пък имам синче, голямо горе-долу като нея. Хайде да ги задомим. Ако не се съгласите, ще ви разсипя живота: ще запуша комина, ще залостя портата, та да не можете да излезнете навън и ще се задушите от лютия дим.

Изплашили се старците. Що да сторят? Рекли на йома:

— Ще ти дадем дъщеря си за снаха.

Стиснала злата йома девойката за ръка, повлякла я към тъмната гора. Срећнала ги по пътя една бабичка. Погледнала ги и поклатила жалостиво глава.

Йомата довлякла девойката в своята къщурка. А там, разбира се, нямало никакъв син. Душевадката искала да погуби момичето — ей тъй, от лошотия.

Още не отдъхнали от пътя, тя му рекла:

— Искам да ти оплета шарени чорапи, ала нямам вълна. Иди на горската поляна. Там пасат моите овце. Острижи ги и ми донеси вълната!

Тръгнала девойката, колкото вретено голяма, към горската поляна. А наред пътя я причакала същата онази бабичка и я попитала:

— Мило момиченце, хубаво птиченце, къде отиваш?

— Йома ме прати в гората да острижа овцете й.

— Ох, клетото ти! — заклатила глава бабата. — Злата йома те праща на смърт. Ами че нейните овце са сивите вълци. Почакай! Аз ще ти кажа какво да направиш, за да се избавиш.

Бабата я научила да отиде на горската поляна, да се качи на една елха и да запее:

*„Овчици сиви йомини,
бърже при мен се сберете,
сами се острижете
и вълната ми оставете!“*

Тозчас от разни страни надошли сиви вълци. Започнали един друг да се дерат с нокти. Поляната се покрила с вълча козина. След това зверовете се разбягали, кой откъдето бил дошъл.

Девојката събрала козината и я отнесла на йома. Вещицата се учудила:

— Гледай ти! Как стана тъй, че сивите ми овчици ти дадоха вълна, а не те изядоха? Хайде сега изтичай в горската долчинка. Там пасат моите крави. Издой ги и донеси млякото!

Тръгнала девојката към горската долчинка. А насред пътя пак я причакала старата бабичка и я попитала:

— Мило момиченце, хубаво птиченце, къде отиваш?

— Да издой йомините крави.

— Знаеш ли какви са нейните крави? Мечки-стръвници. Ама слушай добре! Ще те науча какво да правиш, та да се избавиш.

И старата баба пак ѝ дала съвет. Умната девојка отишла в горската долчинка, качила се на една елха и запяла:

*„Кравички кротки йомини,
бърже при мен се сберете,
сами се издоете
и млякото си оставете!“*

Тозчас от всички страни надошли мечки-стръвници. Стълпили се под елхата, издоили се една друга, налели млякото в брезовото ведро и се разбягали.

Девојчето отнесло млякото. Злата йома не повярвала на очите си:

— Че как тъй моите кравички ти разрешиха да ги издоиш? Я сега да идеш при по-старата ми сестра! Тя живее през гората, отвъд планината. Поискай ѝ да ти даде брезовата си кошничка да наберем гъби.

А пък на ума си казала: „Аз не можах да се отърва от това омразно момиче, ама сестра ми е по-умна от мене, тя ще го погуби“.

Послушната девојка се затичала към йомината сестра. А насред пътя пак я причакала добрата бабичка:

— Мило момиченце, хубаво птиченце, къде отиваш?

Девојката ѝ разправила къде я праца вещицата. Бабицката заклатила бялата си глава:

— Ох, чедо! Не те праца на добро място тази йома. Ами че нейната сестра е също такава зла вещица. Тя ще иска да те убие и изяде. Ала слушай добре. Ще ти кажа как да се избавиш!

И бабицката ѝ дала бучка масълце, шепа булгурец, дървено гребенче, един брус и кошничка със смола. Дала ѝ всичко това и пак повторила — така и така ще сториш, нищо да не забравиш, та дано се избавиш.

Момичето поблагодарило на бабицката и се затичало през гората. Щом прехвърлило планинския връх, видяло в долината къщата на йомината сестра. Почукало на пътната врата.

На прага излязла рошавата йома: носът ѝ като клюн, зъбите — тесли. Запитала:

— Какво те води при мене, девојко?

— Лельо йома, лельо йома! — изчуруликало момичето. — Праца ме сестра ти. Дай ми твоята брезова кошничка да набера гъби за кашичка.

Старата йома веднага се досетила защо сестра ѝ праца момичето. Рекла:

— А, брезовата кошничка ли? Ще я дам. Ти влез, почини си, пък аз ще отида в килера да я донеса.

Отишла старата йома в килера, взела да си точи зъбите на точилото. Девојката разбрала, какво я чака и си рекла: „Бежте, крачета, да бягаме, от тая беда да се спасим!“

Спуснала се към вратата. Дърпа, блъска — тя се не отваря. Спомнило си момичето думите на бабата: пантите с масълце намазала и вратата сама се отворила. Но щом се показало на двора, върху него врџлетели йомините черни птици. Загракали грозно, зашибали с криле момичето по главата, още малко ще му изкълват очите. То им подхвърлило шепата булгурец, както бабата го била научила. Птиците се спуснали да кълват и го оставили на мира.

А старата вещица вече си наточила зъбите; те станали като ножове резливи, като игли бодливи. Излязла от килера и извикала:

— Ей сега ще те изям!

Погледнала тук-там — няма я девојката. Спуснала се към вратата и заудряла с юмрук:

— Ах, ти! Защо пусна девойката да излезе?

Вратата отвърнала:

— Защо да я задържа? Четиридесет години вече ти служи, а ти дори не ме погледна. Пък момичето ми намаза пантите с масълце и така ми олекна, че мога и да запея.

Йомата изтичала на двора и започнала да хвърля камъни по черните птици:

— Ах, вие! Защо оставихте девойката да избяга? Защо не ѝ изкълвахте очите?

Черните птици отвърнали:

— Защо да я кълвем? Ето вече четиридесет години ти служим, а не можахме дори трошичка от трапезата ти да кълвнем. Пък момичето ни даде булгурец.

Без повече да се мае, злата йома седнала в чутурата, шибнала я с черяслото и се втурнала да догони момичето.

Чутур-бутур, чутур-бутур — загърмяла чутурата по камънака и ето йомата почти настигнала момичето. Тогава то се сетило за думите на добрата бабичка, метнала през лявото рамо гребенчето и рекло:

*— Гребенче, мило гребенче,
посади гора висока,
висока и неизбродна
зад мене, мило гребенче,
пред йома, мило гребенче,
та да ни, мило, разделиш,
и да ме, мило, ти спасиш!*

И мигом зад гърба на момичето и пред носа на злата йома се извишила до облаците неизбродна, гъста гора. Йомата се залутала из драките. Търсила тук, търсила там — никъде не намерила пътечка, само си издрала лицето и си скъсала дрехите. Върнала се в къщи, взела своята брадва-самосечка и хайде назад! Пуснала брадвата да сече гората и да проправя пътека.

Брадвата-самосечка проправила пътека.

А вещицата какво да прави с тая тежка брадва? Да я мъкне със себе си, няма да може да стигне момичето. Пъхнала я в една хралупа и

понечила да се качи в чутурата, но горските птици закрещели:

*— Не я крий! Не я крий!
Брадвата видяхме ний.
Няма да се спрем —
ще те издадем!*

Върнала се вещицата и оставила у дома си брадвата, па яхнала пак чутурата и препуснала по пътечката: чутур-бутур, чутур-бутур!...

Минала вече гората и а-ха да настигне момичето. А то метнало през рамо бруса и рекло:

*— Брусенце, мило брусенце,
вдигни планина висока,
каменна и непристъпна
зад мене, мило брусенце,
пред йома, мило брусенце, —
та да ни, мило, разделиш,
та да ме, мило, ти спасиш!*

И мигом зад гърба на момичето и пред носа на злата вещица се вдигнала каменна и непристъпна планина, както то поискало. Задраскала йомата скалите — ноктите си изпочупила. Видяла, че не може да мине през планината. За трети път се върнала и взела своя чук-самочук. Яхнала чутурата: чутур-бутур, чутур-бутур — дошла до каменната планина, пуснала чука.

Чук-трах, чук-прах! — полетели на всички страни камъни. Вдигнал се прах до небето. Чукът-самочук проправил път. А какво да стори вещицата с него? Да го мъкне — няма да може да настигне момичето. Скрила го в една пещера. Тъкмо се качила на чутурата, горските птички пак закрещели:

— Не го крий! Не го крий!

*Чука ти видяхме ний.
Няма да се спрем —
ще те издадем!*

За четвърти път се върнала вещицата. Оставила чука и пак препуснала с чутурата. Доближила се до момичето и а-ха — да го хване за плитките. Но то метнало през глава кошничката със смола и рекло:

*— Кошничке, мила кошничке,
разлей смолата, кошничке,
като река широка,
широка и дълбока,
пред мене, мила кошничке,
зад йома, мила кошничке...*

Девојката объркала магическите думи. И ето че двете се намерили наред една широка река, в която вместо вода течала смола. Залепили се в смолата и не могли да мръднат ни напред, ни назад.

Стояли така, стояли, по едно време над тях се завъртяла една врана. Момичето ѝ се примолило:

*— Вранко мила, чернокрила,
бързо литвай у дома
кажи на тате и мама,
че затънах във смола.
Да пристигнат начаса
с огън и железен прът
и от смърт да ме спасят!*

Тая вранка-чернокрила имала добро сърце. Смилила се над момичето и тозчас отлетяла при старците. Кацнала на прозорчето и загракала:

— Га-га-га!
Щерка ви е във беда
сред реката от смола
заедно със йома зла.
С огън и железен прът
бързо-бързо там идете,
от беда я избавете!

Вранката изрекла това и отлетяла. Ала старците били възглухи — не чули думите й.

Чакала дълго девойката помощ от баща си и майка си. По едно време над главата й зашумял голям гарван. Тя му се помолила:

— Гарванко черноперичък,
бързо литвай към дома,
кажи на тате и на мама,
че до гуша съм в смола!
Тук да дойдат начаса
с огън и железен прът
и от смърт да ме спасят!

На гарвана му домиляло за момичето. И той имал добро сърце, но бил по-умен от враната. Отлетял и кацнал на прозорчето. Чукал с клюна, чукал, дордето старците го чули и отворили прозорчето. Тогава високо той изгракал:

— Гра-гра-гра!
Щерка ви е във беда —
сред реката от смола.
Гонеше я йома зла,
но и йомата затъна.
Щерка ви сега ви моли
с огън и железен прът
към реката да вървите

и от смърт да я спасите!

Без да се бавят, старците грабнали железен прът и огън и изтичали навън. Гарванът ги завел при реката от смола. Щом ги съзряла, лукавата йома завикала:

— Мили мои! Бяхме се накатали с вашата щерка да ви дойдем на гости, ала за беда затънахме в смолата. Моля ви да ни спасите живота.

— Не й вярвайте! Не й вярвайте! — завикало момичето. — Тази лоша йома искаше да ме погуби.

Бащата заудрял йомата с железния прът по главата. Удрял, удрял, докато тя цялата потънала в смолата и там си останала. А майката запалила голям огън, разтопила смолата и така измъкнала мъничката си дъщеря.

Тримата се върнали радостни в къщи и заживели мирно и сговорно, както преди.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.